

LAPE-SANOMAT

Satakunnan tulevaisuuden sote-keskus -hanke

2/2023

**Satakunnan
hyvinvointialue**

LAPE-SANOMAT

2/2023

Satakunnan tulevaisuuden sote-keskus -hanke

s. 3

Hankejohtajan tilannekatsaus:
Osa ratkaisua

s.4

Leila Linnainmaa:
Vuorovaikutukselle pitää jäädä aikaa lastensuojelun avohuoltotyössä

s.6

Kymmenen vuotta Satanuorten kokemusasiantuntijuutta

s.8

Satakunnan hyvinvointialueen lastensuojelun laitoshoido on hyvää
- mutta ei riittävää

s. 10

Pikku-Sisukas-toimintamallissa nostetaan tunne- ja vuorovaikutustaidot keskiöön

s. 13

Huolenpitoa sijaishuollon jälkeenkin
– jälkihuolto kulkee rinnalla aikuisuuteen saakka

s. 5

Johanna Ylikoski:
Vahva luottamus, että tämä hyvinvointialue menee eteenpäin

s. 17

Anne Tuomikanta:
”Varhainen tuki säästää raskailta korjauksilta”

Yhteystiedot:

Hankejohtaja Johanna Santanen johanna.santanen@sata.fi puh. 044 701 0210
Juttuvinkit: Eija Hammarberg eija.hammarberg@sata.fi puh. 044 701 4486

Hankejohtajan tilannekatsaus

Osa ratkaisua

Lastensuojelu nousee otsikoissa herkästi esille kulueränä. LAPE-sanomissa keskitymme nyt toiseen ääneen. Satakunnassa toimii nimittäin lastensuojelun pitkän linjan ammattilaisia. Meillä on jo ennen hyvinvointialuetta olleet kuntarajat ylittävät verkostot ja yhteisiä kehittämishankkeita ja mallinnuksia. Satakunnan hyvinvointialue ei lähde takamatkalta, kun puhutaan lastensuojelun kehittämisestä. Systemisen lastensuojelun tiimimallin kehittäminen Syty! -hankkeen ajalta sekä Satula -hankkeen (Satakunta Tulevaisuus lapsissa -hanke) kehittämistyö on kantanut hedelmää. Olemme työskennelleet LAPE-muutosohjelman määrittelemällä tavalla ja löytäneet yhteistä viitekehystä kehittämiseen. Lastensuojelun erillishankkeen TOP -hankkeen kehittämistyö on siltautunut kentälle. Tulevaisuuden sote-keskus -hanke sekä Kestävän kasvun Satakunta -hanke jatkavat työtä jatkumona. Tärkeää on tehdä yhdessä, jotta kaikki Satakunnan resurssit saadaan käyttöön ja tehty työ palvelee asiakkaita.

Satakunnassa vakiintuneena kehittämISRakenteena toimii Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksikkö. Yhteistyötä on totuttu tekemään kehittämis- ja virkatyön yhteistoimintana. Aikataululliset haasteet eivät ole tukahduttaneet halua tehdä laadukasta ja ansioitunutta työtä. Oma työtä on tarpeen tutkia ja pysähtyä sen eteen -teemmekö oikeita asioita. LAPE-sanomiin haastattelun antaneet pitkän linjan konkarit nostavat esille lastensuojelutyön kehittämisen tärkeyttä kuten myös varhaisen tuen ja kynnyksettömien palvelujen kehittämistarpeita. Lisäksi he nostavat esiin työn vaativuuden ja huolen työntekijöiden riittävydestä. Palvelutar-

jottimen laajuutta halutaan lisätä varsinkin lasten ja nuorten päihde- ja mielenterveyspalveluissa. Puheeksi ottamisen valmiudet nähdään tärkeinä. Yhdyspinnat ja yhteistyö palvelujen välisessä integraatiossa ovat keskeiset mittarit palvelujen tuloksellisuuteen.

Juhlimme toukokuussa Satanuorten 10 -vuotisjuhlaa. Viime vuosien tutkimuksista saamme yhä enemmän tietoa osallisuustyön vaikuttavuudesta. Myös lastensuojelulaki korostaa osallisuutta. Lapsi-, nuori- ja perhelähtöinen työote on keskiössä. Pikku-Sisukas-toimintamallin kehittämistyöllä olemme lisänneet lastensuojelun ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä. Traumatietoisuus ja tunnetyön vaikuttavuus on tunnustettu. LAPE-sanomissa nostamme esiin arvostusta lastensuojelutyötä kohtaan. Lastensuojelun asiakastyö edellyttää tekijältään laajojen kokonaisuuksien hallintaa, kykyä suhdperustaiseen työhön sekä sitkeyttä auttaa. Lastensuojelutyössä onnistuminen edellyttää toimivaa yhteistyöverkostoa, riittäviä tukipalveluja sekä johdon tukea. Tätä kaikkea mahdollistetaan ja rakennetaan Satakunnan hyvinvointialueella.

Lastensuojelussa tehdään vaikuttavaa työtä!

Johanna Santanen
hankejohtaja
Satakunnan tulevaisuuden sote-keskus
-hanke

Leila Linnainmaa:

Vuorovaikutukselle pitää jäädä aikaa lastensuojelun avohuoltotyössä

- Avohuolto on sitä työtä, jota tehdään lastensuojelun asiakkaiden kanssa silloin, kun lapsi asuu vielä kotona tai sijoitettuna, mutta ei kuitenkaan ole vielä huostaanotettu, Satakunnan hyvinvointialueen lastensuojelun avohuollon vastuuyksikön päällikkö **Leila Linnainmaa** kiteyttää.

Töitä avohuollossa riittää. Varhaisen vaiheen tukea tarvitsevia lapsia on Linnainmaan arvion mukaan enemmän kuin aiemmin. Satakunnassa avohuollossa olevien lasten määrä on tällä hetkellä noin 1200, mikä vastaa noin 2 prosenttia alle 17-vuotiaista lapsista.

- Uudessa sosiaalihuoltolaissa oli tavoitteena, että lastensuojelun asiakkuudet laskevat roimasti, mutta loppupeleissä se ei toiminutkaan kuten oli ollut ajatus.

Selkeää syytä tämänhetkiselle avohuollon palvelujen kasvavalle tarpeelle on vaikeaa etsiä.

- Ehkä alkuvaiheessa tarjotut aputoimet eivät ole olleet tarpeeksi vaikuttavia, tai ei yksinkertaisesti ole ollut riittävästi työntekijöitä tai palveluja, Linnainmaa miettii.

Nykypäivän lapsilla uudenlaisia haasteita

Suurimmat avohuollon huolenaiheet liittyvät kuitenkin lasten hyvinvointiin. Lastensuojelun asiakkuuden taustalla ovat usein

vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat. Toisaalta myös lapsilla tavataan jo erilaisten päihteiden käyttöä.

- Sen lisäksi on paljon neuropsykiatrisia haasteita, mikä tarkoittaa monella lapsella esimerkiksi suurempaa tarvetta toiminnanohjaukseen, Linnainmaa kertoo.

- Ja maailma on muuttunut. Nykypäivän haasteet ovat erilaisia kuin aiemmin, esimerkiksi netti on tuonut nuorten maailmaan aivan uudenlaisia ongelmia. Lapsilla ja nuorilla on kaikki tieto saatavilla, eivätkä he välttämättä osaa sitä tietoa käsitellä, Linnainmaa pohtii.

Nuorten pahoinvointi ja mielenterveysongelmat tiedostetaan jo hyvin, ja niihin Leila Linnainmaa uskoo tulevaisuudessa pureuttavan myös Satakunnassa vielä aiempaakin paremmin.

- Meillä on paljon auttamiskeinoja, ja niihin on jo nyt panostettu paljon. Uusista nuorten mielenterveysongelmien hoitoon tarkoitetuista menetelmistä on tutkittua tietoa, että ne myös auttavat.

Sosiaalityöntekijöitä tarvitaan lisää

Satakunnassa avohuollon toiminnan haasteet liittyvät pitkälti sosiaalityöntekijöiden eli sosiaalialan maisterikoulutuksen suorittaneiden rekrytointiin.

KUKA?

Leila Linnainmaa

- Toiminut aiemmin lastensuojelussa sekä sosiaalityöntekijänä että johtavana sosiaalityöntekijänä
- Päällikkönä alkujaan jo Porin perusturvassa vuodesta 2012
- Viimeisenä perusturvassa päällikkönä koko lastensuojelun toimialalla.
- Kaksi aikuista, jo työelämässä olevaa lasta
- Mamma yhdelle lapsenlapselle
- Ulkoilee perheen kahden aktiivisen koiran kanssa
- Tykkää veneilystä, sienestämisestä ja marjastamisesta

- Avohuollossa työskenteleviä sosiaaliohjaajia ja perhetyöntekijöitä olemme onneksi saaneet palkattua riittävästi, Linnainmaa kertoo.

- Sosiaalityöntekijöitä työllistyy tietysti muuallekin, ja tämä työ on todella vaativaa, Linnainmaa pohtii syitä rekrytointihaasteisiin.

Avohuollossa tekemisen meininki

Sosiaalityöntekijöiden työkenttään kuuluu päätöksenteko ja vastuu lapsen ja perheen palvelujen sekä tukitoimien järjestämisestä. Samoin pakkokeinojen eli mahdollisen huostaanoton tai muiden rajoitustoimenpiteiden tekeminen kuuluu sosiaalityöntekijöiden työnkuvaan. Työntekijäpula ei

kuitenkaan saisi Linnainmaan mukaan vaikuttaa itse työhön.

- Tämä on vuorovaikutustyötä, ja sille vuorovaikutukselle täytyy jäädä aikaa.

Kaikesta huolimatta Leila Linnainmaa näkee lastensuojelun avohuollon tulevaisuuden Satakunnassa valoisana.

- Vaikka Satakunnan osalta erityisesti Porissa on yhdellä sosiaalityöntekijällä liikaa asiakkaita, on henkilökuntamme innostunut ja työhönsä sitoutunut, ja he tekevät nyt jo tosi hyvää työtä. Täällä on hyvä tekemisen meininki, Linnainmaa kehuu avohuollon henkilökuntaa.

Kymmenen vuotta Satanuorten kokemusasiantuntijuutta

- Olette näyttäneet minulle, miten monenlaista rohkeutta on olemassa. Olette menneet pelkoanne kohti silloin, kun sitä on vaadittu. Vahva luottamuksenne elämään on auttanut minua silloin, kun uskoni on salaa horjunut. Toivoisin, että näkisitte itsenne niin kuin minä näen. Toivon, että löydätte oman polkunne elämässä ja kuljette sitä pitkin rohkeina ja luottavaisina. Olette opettaneet minulle, kuinka elämä ansaitsee tulla eletyksi, sosiaaliohjaaja **Kirsi Leppäsen** sanat Satanuorten 10-vuotisjuhlassa olivat herkistävä päätös lämminhenkiselle tilaisuudelle.

Kokemusasiantuntijoita tarvitaan

Satanuoret ovat Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksikön kokemusasiantuntijoita, jotka kehittävät omakohtaisella tiedollaan niin niin satakuntalaista kuin valtakunnallistakin lastensuojelua. Heillä kaikilla on kokemusta lastensuojelun asiakkuudesta, sijoittamisesta lastensuojelulaitokseen tai sijaisperheeseen. Ryhmään kuuluu nuorten lisäksi kaksi kehittämisyksikön työntekijää.

Yhteistyöstä Pesäpuu ry:n Selviytyjien kanssa alkunsa saanut ryhmä on saanut tunnustusta niin Satakunnassa kuin valtakunnallisestikin. Satanuorten kokemusta arvostetaan.

- Asiakkaiden muodostamat erilaiset ryhmät, kuten Satanuoret, on toimintatapa, josta meidän tulee pitää kiinni ja olla ylpeitä siitä, totesi Satakunnan hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden erityispalveluiden vastuualuejohtaja **Mari Levonen** juhlaseminaarin avajaispuheessaan.

Satanuorten toiminta on kymmenessä vuodessa vakiinnuttanut paikkansa ja sitä tarvitaan myös tulevaisuudessa.

- On tärkeää, että Satakunnan hyvinvointialueella kaikenikäisten osallisuus ja kokemusasiantuntijuuden vahvistaminen ovat meidän kaikkien yhteisiä tehtäviä ja tavoitteita, Levonen painotti.

Sijoitettujen nuorten puolestapuhujia

- Me Satanuoret puhumme kokemusäänellä ja me puhumme me-hengellä. Me viemme kaikkien sijoitettujen lasten ja nuorten asiaa eteenpäin, kertoi yksi Satanuorten perustajista, alun perin jo Pesäpuun Selviytyjissä mukana ollut **Suvi Koski**.

- Eikä se, että me kehitämme lastensuojelua tarkoita, että lastensuojelussa kaikki olisi pielessä. Siellä on myös paljon hyvää. Me viemme myös sitä hyvää eteenpäin.

Suvi Koski huomautti, että lastensuojelun kokemusasiantuntijat puhuvat aroista asioista, joita on joskus vaikeaa puhua ääneen.

- Onneksi meillä kuitenkin on henkilöitä, jotka kykenevät antamaan näille kokemuksille kasvot.

Aroista asioista on ollut kaikilla halutessaan lupa puhua Satanuorten vuosittaisessa Nuorten sydämellä –tapahtumassa.

- Jo ensimmäisessä Nuorten sydämellä –tapaamisessa vuonna 2013 nuoret miettivät, että mitä siellä on, siellä sijoitetun nuoren sydämellä, muisteli sosiaalityöntekijä **Marketta Raivio** ryhmän alkutaipaletta.

- Mitä siellä on sellaista, mitä halutaan pois, ja toisaalta, mitä sinne haluttaisiin lisää.

Vertaistukea nuorille ja kokemustietoa päättäjille

10-vuotisjuhlassa pidetyissä puheissa korostuivat ennen kaikkea kiitollisuus ja arvostus Satanuorten työtä kohtaan.

- Kun teemme asiantuntijoina työtä yhdessä, me katsomme asioita samanlaisten silmälasien läpi, silloin emme juurikaan saa oivalluksia. Mutta kun puhumme kokemusasiantuntijoiden kanssa, saamme heiltä erilaiset silmälasit, jotka ovat syntyneet heidän kokemuksistaan ja taustastaan. Sellainen tieto lisää omaakin ymmärrystä, Marketta Raivio totesi puheessaan.

Satanuoret antavat vertaistukea muille lastensuojelun asiakkaille ja toimivat vahvana vaikuttajaryhmänä tuomassa kokemuksen näkökulmaa päättäjille ja ammattilaisille. Nuorten kokemuksia on hyödynnetty muun muassa korkeakouluopetuksessa ja niitä on viety Säätytalolla valtakunnallisille päättäjille. Satanuoret ovat olleet jopa mukana tekemässä lastensuojelulakia. Samalla Satanuoret ovat toiminnalleen vaikuttaneet positiivisesti lastensuojeluun liittyvään arvo- ja asennemaailmaan.

- Meillä on kymmenen vuotta takana, mutta toivon, että monta kymmentä vielä edessä. Haluan, että meidät integroidaan mukaan päätöksentekoon vieläkin vahvemmin, Suvi Koski sanoi.

- Ennen kaikkea meidän pitää tavata sijoitettuja nuoria. Heiltä me saamme sen tiedon, jonka pohjalta me työskentelemme. Lastensuojelun ammattilaiset voivat auttaa meitä näiden kohtaamisten mahdollistamisessa.

Satanuorten ja lastensuojelun kehittämisyksikön toiminnan myötä sijoitettuna olevien lasten ja nuorten ääni ei tule pelkästään kuulluksi vaan myös eteenpäin viedyksi. Näkymättömätkin lapset tulevat näkyviksi

Satakunnan hyvinvointialueen lastensuojelun laitoshoido on hyvä - mutta ei riittävää

Satakunnan hyvinvointialueen lastensuojelu pystyy tarjoamaan laadukasta huolenpitoa omissa yksiköissään. Porissa Pellavassa, Keisarinviitassa, Uudenkoiviston vastaanottokodissa ja Karhunsylissä on kussakin kaksi asumisyksikköä. Raumalla perhetukikeskuksen yhteydessä toimivassa vastaanottoyksikössä on yksi asumisyksikkö, jossa on neljä asiakaspaikkaa. Näiden lisäksi Porissa on myös nuorten tuettua asumista tarjoava Tuulikoti. Yhden yksikön sisällä voi olla kaksi asumisyksikköä, joissa voi olla maksimissaan seitsemän asiakasta.

- Eiväthän ne riitä. Nämä yksiköt ovat täynnä koko ajan. Meillä lapsia sijoitetaan lisäksi paljon myös ostopalveluiden kautta yksityisiin lastensuojelulaitoksiin. Toisaalta aina me pohdimme sijaishuoltopaikkaa lasten etu edellä, sanoo lastensuojelun laitostoiminnan vastuuyksikön päällikkö **Piia Kotikivi**.

Satakunnassa tarve vaativan ja erityisen tason yksiköille

Hyvinvointialueen yksiköt ovat kaikki pääsääntöisesti perustason yksiköitä, jotka on tarkoitettu pääsääntöisesti satakuntalaisille lapsille. Vastaanottoyksiköt katsotaan erityisen tason yksiköiksi. Yhä enenevässä määrin on näiden lisäksi tarvetta vaativan tai erityisentaso lastensuojeluyksiköille, jotka tulevat kyseeseen, mikäli lapsella tai nuorella on esimerkiksi vakava päihde- tai mielenterveysongelma tai rikoskierre.

- Näissä tapauksissa päihteidenkäyttö ei enää ole pelkkää kokeilua, vaan usein kyseessä on niin vakava ongelma, ettei

omissa yksiköissämme pystytäkään niihin enää vastaamaan. Suunnitelmissa ja toiveissa on kuitenkin saada hyvinvointialueelle myös omat erityisen tason ja vaativan tason yksiköt, Piia Kotikivi kertoo.

Porissa taannoin tehty valtuustoaloite lasten ja nuorten päihdeyksikön perustamisesta joutui jäihin vastuutahon vaihtuessa hyvinvointialueelle. Myös Kotikivi tunnustaa yksikön tarpeellisuuden.

- Satakunnan hyvinvointialueelta puuttuu lastensuojelun laitoshoidon paikkoja erityisesti vakavan päihdeongelman ja mielenterveyshaasteiden kanssa kamppaileville nuorille. Tämä on haastava tilanne meillä Satakunnan hyvinvointialueella. Tarve hyvinvointialueen omalle vaativan tason yksikölle on edelleen suuri, Kotikivi sanoo.

Osaavaa ja motivoitunutta henkilökuntaa

Satakunnan hyvinvointialueen lastensuojeluyksiköissä työskentelee Kotikiven mukaan sitoutunutta, osaavaa ja ammattitaitoista henkilökuntaa. Kunkin lapsen hoito on yksilöllistä ja mahdollistavaa. Oleellista työssä on luoda sijoitetulle lapselle tai nuorelle turvallinen kasvuympäristö.

- Henkilökuntamme on työhönsä todella motivoitunutta ja näkee aina ensisijaisesti lapsen edun, Kotikivi kiittelee.

Raskaasta työstä huolimatta lastensuojelun laitoshoidon henkilökunta voi Kotikiven mukaan hyvin. Työntekijöille tarjotaan työnhajausta ja esihenkilön tukea vaati-

vaan tehtävään.

Oma vastuuyksikön päällikkö on etu

Muutos hyvinvointialueelle on vaikuttanut yksiköiden toimintaan jonkin verran, mutta arjen työssä se on näkynyt tosi vähän.

- Minun pestinikin on otettu positiivisesti vastaan. Henkilökunta on kokenut tärkeäksi, että heillä on nyt oma päällikkö, joka vie juuri heidän asioitaan eteenpäin, iloitsee Kotikivi.

Hyvinvointialueelle siirtyminen toi myös oman valvonta- ja ohjausyksikön, joka Kotikiven mukaan auttaa työn kehittämisessä. Yksiköissä otetaan käyttöön systeemiseen lastensuojelutyön malli, johon henkilökuntaa on nyt koulutettu. Kotikivi kiittelee erikseen vielä lastensuojeluyksiköiden vastaavia ohjaajia, jotka ovat motivoituneita pyörittämään yksiköiden arkea, mutta myös kehittämään yksiköitään eteenpäin.

- Nyt olemme laittaneet perusasioita kuntoon, sen lisäksi henkilökunta on koulutautunut monin eri tavoin.

Lasten ja nuorten onnistumistarinat ovat työn suola

Vaikka usein saamme lukea lastensuojelulaitoksista negatiivisia uutisia, on lastensuojeluyksiköistä kerrottavana enemmän onnistumistarinoita.

- Itselleni nämä onnistumistarinat ovat juuri tämän työn suola. On hienoa nähdä, kuinka pystymme auttamaan ja tukemaan lasta tai nuorta ja perhettä. Minä myös uskon muutokseen. Uskon siihen, että ihminen pystyy muuttamaan toimintaansa.

Tulevaisuudessa Piia Kotikivi haluaisi lastensuojelutyöhön enemmän mallinnettua vastaanottoperhetoimintaa, johon olisi

mahdollisuus päästä kaikenikäisillä lapsilla.

- Perhesijoitushan on se, mitä aina ensisijaisesti pohdimme.

Tällä hetkellä toiminnassa on mukana ympäri Satakuntaa noin neljätoista perhettä, jotka päivystävät vuorotellen ja ovat valmiita ottamaan lapsia sijoitukseen nopealakin aikataululla.

- Itseäni kiinnostaisi myös hyvinvointialueen oma vaativan tason yksikön perustaminen. Siinä voisi toteuttaa moniammatillisuutta. Tällä hetkellä se on kallein laitoshoidon palvelu, jota ostamme ulkopuolisilta.

KUKA?

Piia Kotikivi

- Siirtynyt Kessoten johtavan sosiaalityön tehtävästä vastuuyksikön päälliköksi hyvinvointialueelle.
- Toiminut lastensuojelun sosiaali- ja perhepalvelun päällikkönä Eurajoella.
- Kolme lasta, joista nuorin 16-vuotias tyttö asuu vielä kotona.
- Perhe asuu Porissa.
- Harrastaa padelia ja vesijuoksua ja pace-treeniä kuntosalilla.
- Iloitsee neljän kilometrin työmatkoista, jotka voi pyöräillä.

Pikku-Sisukas-toimintamallissa nostetaan tunne- ja vuorovaikutustaidot keskiöön

Satakunnassa on sijoitettuna noin 50 päiväkotikäistä lasta. Pikku-Sisukas, sijoitettu lapsi varhaiskasvatuksessa, on toimintamalli varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun väliseen yhteistyöhön. Satakunnan hyvinvointialue on mukana Pikku-Sisukkaan pilotoinnissa yhteistyössä valtakunnallisen lastensuojelujärjestö Pesäpuun kanssa. Yhteistyön tueksi on

tarkoitettu ottaa käyttöön tiedonsiirtolomake, josta hyötyvät sijaisperhe, päiväkotiyhteisö, sosiaalityö ja ensisijaisesti tietysti lapsi. Lomakkeen käyttöä pilotoitiin TOP-hankkeessa jo ennen koulutuksen alkamista Pietarsaareissa ja Raumalla. Pikku-Sisukas-malli ei ole vielä laajentunut koko Satakuntaan.

- Mielestäni, vaikka Pikku-Sisukas-koulutukset ovat vielä kesken, sen kyllä voisi hyvin jo ottaa työkaluksi sijoitettujen lasten kanssa, koska kyseisessä mallissa oleva oleellinen tiedonsiirtolomake on jo olemassa, toteaa Satakunnan hyvinvointialueen lastensuojelun sijaishuollon vastuualueen päällikkö **Johanna Ylikoski**.

Traumatietoisuutta ja vuorovaikutusoppeja

Pesäpuu ry. järjestää Pikku-Sisukas-koulutuksia ympäri Suomea. Satakunnassa koulutuksen saivat pilottiyksikköinä toimivat päiväkodit Eurassa, Porissa, Raumalla

- Rauman Pikku-Sisukas-toimintamallin pilotoinnista on hyviä kokemuksia, kertoo Johanna Ylikoski.

ja Kankaanpäässä. Porista koulutukseen osallistuivat päiväkodin johtaja **Riikka Ojala** ja varhaiskasvatuksen opettaja **Sari Niemi** päiväkotia Leppäkertusta.

- Kun ilmoittauduin tähän koulutukseen, en ollut vielä esihenkilö, vaan oli tarkoitus, että meillä on täällä kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa, jotka ovat käyneet koulutuksen. Aloitin tässä tehtävässä joulukuussa, mutta olen siitä huolimatta jatkanut Pikku-Sisukas-koulutuksessa, koska koin sen tärkeäksi, Riikka Ojala kertoo.

Riikka Ojala kokee koulutuksesta olleen hyötyä työskentelyssä ja vuorovaikutukseen kaikkien päiväkodin lasten kanssa.

- Tässä koulutuksessa opiskeltiin paljon esimerkiksi traumatietoisuudesta ja myös omista kasvatusmalleista. Enemmän tulee nyt itsekkin mietittyä sensitiivistä otetta lapsen kanssa ja myös sitä, mistä käytösmallit lapsella ehkä johtuvat. Koen, että osaan nyt ohjata henkilöstöäkin paremmin siihen, mitä kaikkia asioita saattaa tulla vastaan, ettemme olisi ihan täysin työkaluttomia niiden asioiden edessä, Ojala sanoo.

Pikku-Sisukas-koulutus on antanut Riikka Ojalalle eväitä kaikkeen varhaiskasvatustyöhön.

Riikka Ojala kertoo oivaltaneensa Pikku-Sisukas-koulutuksessa miten omakin tausta voi koulutuksesta huolimatta vaikuttaa siihen, millä tavalla kohtelee muita tai minikälaista vuorovaikutusta osaa.

- Meillä on täällä Leppäkertussa olleet arvoina jo pitkään tunne- ja vuorovaikutustaidot, opetamme niitä lapsille, mutta kyllä meidän aikuistenkin pitää myös opetella niitä, Ojala huomauttaa.

Myös Johanna Ylikoski kokee Pikku-Sisukas -mallin toimivaksi tällaisenaan.

- Malli on hyvä näin. Raumalla Pikku-Sisukasta on jo pilotoitu käytännössä. Sosiaalityöntekijät ovat testanneet tiedonsiirtolomakkeen aikaisempaa versiota. Kaikki osapuolet kokivat mallin hyväksi. Tästä on jo käytännön hyvää kokemusta, Ylikoski sanoo.

Ratkaisu tiedonkulun ongelmiin

Sekä Ojala että Ylikoski huomauttavat tiedonkulun takkuamisen olevan lastensuojelussa joskus ongelma, vaikka tietoa on, se on palasina eri paikoissa.

- Päiväkodissa tarvitaan traumatietoisuutta ja ymmärrystä sille, mitä lapsi kantaa koko ajan mukanaan, siksi päiväkodin pitää olla tietoinen lapsen taustasta, Ylikoski painottaa.

- Meillä Leppäkertussa on ollut sijoitettuja lapsia aikaisemminkin, mutta käytännöt ovat olleet hyvin kirjavia. Käytännössä olemme tietäneet lapsista (vain) sen, mitä sijaisvanhemmat heistä kertovat, eikä se välttämättä aina riitä, lapsen kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen, Ojala puolestaan kertoo.

Sijoitetun lapsen kohdalla on tärkeää jakaa yhteinen tieto lapsen kasvatuskumppaneiden kesken. Yhteistyö varhaiskasvattajien,

perhehoitajien ja sosiaalityön ammattilaisten kesken on olennaista,

Näihin ongelmiin antaa ratkaisun Pikku-Sisukas toimintamallissa kehitetty tiedonsiirtolomake, jossa perustietojen lisäksi annetaan tietoa esimerkiksi lapsen tuen tarpeesta varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa (yleinen tuki tehostettu tuki tai erityinen tuki) tai lapsen tarvitsemat erityiset järjestelyt kuten pienempi ryhmä, lisäresurssi ryhmässä, tulkitsemispalvelut tai apuvälineet. Tiedonsiirtolomakkeen tarve on ollut ilmeinen varsinkin päiväkodissa, sillä tieto siirtyy ainoastaan sosiaalityöntekijän kautta. Ensimmäinen tapaamiskerta saattaa olla käytännössä ainoa, jossa tapaa sijoitettavan lapsen tuntevan sosiaalityöntekijän. Päiväkodin tiedonsiirtotarpeet ovat käytännöllisiä ja liittyvät vahvasti arjessa toimimiseen.

Pikku-Sisukas jalkautuu koko kentälle

Riikka Ojala on jo jakanut Pikku-Sisukas -koulutuksesta saamaansa tietoa omassa työyhteisössään. Sen lisäksi hän on valmis antamaan tietoa laajemmaltikin varhaiskasvatuksen työntekijöille.

- Olen antanut kentälle sellaista viestiä, että meillä on täällä sijoitettujen lasten ohjaamiseen osaamista.

- Toivon, että Pikku-Sisukkaasta tulee pysyvä toimintamalli sijoitettujen lasten ja varhaiskasvatuksen yhteistyössä eli saamme sijaishuollosta kontaktin, johon voimme aina ottaa yhteyttä. Tiedämme myös, että sosiaalityöntekijät puolestaan tietävät, mitä meillä täällä päiväkodissa on ja miten täällä menee.

LAITA KALENTERIIN

KESKIVIIKKO 27.9.2023 KLO 13-16

EROPALVELUT SATAKUNNASSA ILTAPÄIVÄ

TEEMAT:
EROPOLUN KEHITTÄMINEN
MONIALAINEN YHTEISTYÖ
TOISTEN ONNISTUMISET &
KOKEMUKSET

Haluatko mukaan suunnittelemaan päivää?

28.6. klo 10-17
Antinkatu 8, Pori
lisätiedot
bit.ly/eropopup

16.8. klo 9-11.
Antinkatu 8, Pori
ilmoittaudu
bit.ly/eropolku

MLL MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITON
Satakunnan piiri

 Satakunnan
hyvinvointialue

Huolenpitoa sijaishuollon jälkeenkin – jälkihuolto kulkee rinnalla aikuisuuteen saakka

Hyvinvointialueilla on lastensuojelulain määräämä velvollisuus järjestää jälkihuoltoa sijaishuollon tai pitkän avohuollon sijoituksen päättymisen jälkeen. Jälkihuollossa olevaa lasta tai nuorta tulee tukea asumisen, koulutukseen ja työelämään siirtymisen ja niissä pysymisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn, terveydenhuollon sekä toimeentulon suhteen.

- Sijaishuollon jälkeen lapsella tai nuorella on oikeus jälkihuoltoon. Jälkihuoltoon siirrytään viimeistään 18-vuotiaana, kun huostaanotto päättyy ja päättyy tai viimeistään 25 ikävuoteen mennessä. Tosin uusi hallitus on muuttamassa päättymisikää 23 ikävuoteen, selvittää Satakunnan hyvinvointialueella lastensuojelun jälkihuoltoyksikköä luotsaava vastuuyksikön päällikkö **Mira Lahdenranta**.

Rinnalla kulkemista ja auttamista

Lahdenrannan mukaan aikuistuvien nuorten jälkihuolto on rinnalla kulkemista, auttamista sekä vaihtoehtojen ja ratkaisujen etsimistä yhdessä oman sosiaalityön ammattilaisen kanssa nuoren yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Mitä jälkihuolto sitten ei ole?

- Se ei ole käyttämistä tai paapomista, puolesta tekemistä tai pelkkää rahan an-

tamista. Toki annamme myös taloudellista sellaista tukea, joka auttaa nuoren itenäistymistä. Tällainen tuki voi olla esimerkiksi itsenäiseen asumiseen tarvittavien välttämättömien tarvikkeiden hankintaa, Lahdenranta kertoo.

Lasten kohdalla jälkihuolto tarkoittaa tukea lapsen ja perheen jälleenyhdistämiseksi. Käytännössä se merkitsee erilaisia tukitoimia, joilla pyritään turvaamaan lapsen kehitys ja kasvu sekä ehkäisemään uudelleen sijoittamisen tarve.

Satakunnan hyvinvointialueella jälkihuollossa hyödynnetään omien sosiaalityöntekijöiden lisäksi ostopalveluja, kuten ammatillista tukihenkilötoimintaa tai terapiaa antavia firmoja.

- Jos huomaamme, että jokin auttaa lasta tai nuorta, pyrimme saamaan hänelle juuri sen oikean tuen.

Taustalla voi olla rankkoja kokemuksia

Monilla sijaishuollosta tulevilla lapsilla ja nuorilla on taustalla hyvin rankkoja kokemuksia, jotka ovat alkaneet mahdollisesti jo varhaislapsuudessa ja siten vaikuttaneet koko heidän kasvamiseensa. Tämä kysyy sosiaalityöntekijöiltä ja sosiaaliohjaajilta vankkaa ammattitaitoa.

- Tärkeä, ellei peräti tärkein, seikka jälkihuoltotyössä onkin se, että työntekijä ymmärtää, mitä kaikkea lapsen tai nuoren taustalla voi olla, ja mitkä asiat vaikuttavat heidän elämänhallintaansa, Lahdenranta korostaa.

Nuorten elämisen haasteet voivat olla hyvin moninaisia. Varhainen vanhemmaksi tulo, ylisukupolvisuus eli usein jo heidän vanhemmillaan on ollut lastensuojelun

asiakkuus taustalla tai nuorilla itsellään voi olla mielenterveys- ja päihdeongelmia, väkivallasta tai muista syistä aiheutuneita traumoja.

- Lapset ja nuoret myös oireilevat eri tavoin. Jotkut heistä vain sinnittelevät elämässä kiinni. Siinä sinnittelyssä me yritämme kaikin tavoin olla tukena, Lahdenranta toteaa vakavana.

Kaikki nuoret eivät jaks

Aina nuoret eivät kuitenkaan yksinkertaisesti enää vain jaks, eikä mikään tarjottu apu enää heitä tavoita. Satakunnan lastensuojelussakin on oltu kuoleman kanssa tekemisissä.

- Sitä on ulkopuolisten vaikea ymmärtää, kuinka paljon näillä nuorilla on taakkaa kannettavanaan. Erityisesti tämä kevät on ollut siltä osin myös työntekijöillemmekin tosi rankka jakso.

Toki lastensuojelun jälkihuollossa saadaan iloita myös onnistumistarinoista. Sellainen on esimerkiksi aiemmin päihderiippuvainen nuori, joka on hoitjakson jälkeen päässyt pinnalle ja jatkamaan elämäänsä.

- Ja vaikka tapahtuisi retkahduksiakin, jaksavat työntekijämme edelleen uskoa, tukea ja auttaa, kiittelee Lahdenranta ammattitaitoista ja periksi antamatonta tiimiään.

Verkostoituminen on tarpeen

Hyvinvointialueelle siirryttäessä aiemmin Porin perusturvan sijais- ja jälkihuollon esihenkilönä toiminut Mira Lahdenranta halusi laajentaa omaa osaamistaan ja työskennellä juuri aikuistumisen tuen palveluissa.

- Olen luonteeltani kehittäjä. Nyt tiimimme on THL:n Sujuvat palvelut –valmennuksessa, ja haluaisin viedä jälkihuoltoa enem-

KUKA?

Mira Lahdenranta

- Työskennellyt aiemmin sijais- ja jälkihuollon sekä kaupungin lastensuojelulaitosten johtavana sosiaalityöntekijänä.
- Toiminut myös lastenvalvojana erolasten sopimusten parissa.
- Kokemusta (lisäksi) lastensuojelun avohuollon työstä.
- Rentoutuu ystävien kanssa esimerkiksi lautapeliin parissa.
- Harrastaa lenkkeilyä.
- Tykkää käydä live-keikoilla, taiteenäyttelyissä ja teatterissa.
- Aikuinen tytär asuu Helsingissä

män verkostoitumisen suuntaan. Teemme jo yhteistyötä esimerkiksi työllisyyspalvelujen sekä päihde- ja mielenterveyspalvelujen kanssa. Näen, että meidän pitäisi luoda yhteistyökumppanuuksia joka suuntaan, jotta palvelupolut eri kumppaneiden kanssa toimisivat mahdollisimman hyvin, ja voisimme hyödyntää toinen toisiamme. Kaikki tämä meidän asiakkaittemme parhaaksi.

Johanna Ylikoski:

Vahva luottamus, että tämä hyvinvointialue menee eteenpäin

Lastensuojelun sijaishuollon vastuualueeseen kuuluvat pitkäaikaisesti sijoitetut lapset, mikä käytännössä tarkoittaa huostaanotettuja lapsia. Koko Satakunnassa näitä lapsia ja nuoria on yhteensä yli 400. Tähän saakka määrä on ollut nouseva, mutta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen viime aikaisen selvityksen mukaan lukumäärä näyttäisi tulevaisuudessa pysyvän samassa.

- Sitä en sitten tiedä, onko tämä enemmän THL:n toive vai ennuste, lastensuojelun sijaishuollon vastuualueen päällikkö **Johanna Ylikoski** miettii.

- Todennäköisesti THL:ssa on ajateltu, että perhekeskuksissa tehtävä ennaltaehkäisevä, varhaisessa vaiheessa tehtävä työ lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi alkaisi tulevaisuudessa hiljalleen näkyä.

Yli puolet perhehoidossa

Lastensuojelulain mukaan sijaishoitoa on järjestettävä ensisijaisesti perhehoitona. Satakunnassa tavoite on toteutunut hyvin. Perhehoidossa on 63 % sijoitetuista lapsista. Loput lapset ja nuoret ovat sijoitetuina lastensuojelulaitoksissa ja ammatillisissa perhekodeissa.

- Lukumäärään vaikuttaa sekin, että perhehoitoa on pääsääntöisesti tarjolla alle yläkouluikäisille, Ylikoski huomauttaa. Satakunnan lastensuojelun kehittämisyksikkö antaa PRIDE-valmennusta uusille

sijaishuoltoperheille. Uusi ryhmä aloittaa aina keväisin ja syksyisin.

- Pääsääntöisesti löydämme ns. sijaishuoltopankista lapsille sijoitusperheen. Aivan kaikkien lasten tarpeisiin ei soveltuvaa sijaisperhettä kuitenkaan olla löydetty, vaan teemme myös yksittäisostoja yksityisiltä palvelutarjoajilta.

Avoimia paikkoja täyttämättä

Satakunnan lastensuojelun sijaishuollossa työskentelee tällä hetkellä kuusitoista sosiaalityöntekijää ja yhdeksän sosiaali-ohjaajaa. Hyvinvointialueelle siirtyminen on tuonut sijaishuoltoon muutoksia muun muassa työyhteisöjen esihenkilöihin ja kokoonpanoihin.

- Vielä keväällä tuli asiakastyötä tekeville työntekijöiltä vähän ahdistunuttakin viestiä kaiken epätietoisuuden ja uusien tiimien keskeltä. Nyt kuitenkin näyttää jo valoisammalta, ja olemme menossa selkeästi positiivisempaan suuntaan, Ylikoski iloitsee.

Työntekijöiden keskuudessa on ollut jonkin verran vaihtuvuutta, ja nyt sijaishuollossa on avoimia vakansseja.

- Jos me vain saisimme nämä vakanssit täytettyä, saisimme myös vaaditun, lain määräämän asiakasmitoituksen haltuun. Myös Ylikosken oma työ on muuttunut. Aiemmin Raumalla Ylikoski toimi yhden netyn lastensuojelun päällikkönä, mikä

KUKA?

Johanna Ylikoski

- Työskenteli aiemmin Raumalla yhdenntetyn lastensuojelun päällikkönä.
- Koti ja toimipiste ovat edelleen Raumalla.
- Perheeseen kuuluvat mies ja kaksi aikuista lasta.
- Mummi kahdelle lapsenlapselle. Kolmas lapsenlapsi tuloillaan.
- Harrastaa pitkiä reippaita kävelylenkejä, joiden kokee sekä tyhjentävän päätä, että nostavan kuntoa.

tarkoitti koko lastensuojelun kenttää avo-
huollosta sijaishuoltoon. Nyt hänen vas-
tuullaan on yksi osa siitä. Ylikoski uskoo
koko hyvinvointialueella ensimmäisen
vuoden menevänkin asioiden haltuun ot-
tamisessa.

- Oma alkuvuoden työaikani on ollut suu-
reksi osaksi kaikkien kuntien toimintojen
yhdenmukaistamista. Esimerkiksi perhe-
hoitajien lomakorvausten maksamisessa
on ollut kuntakohtaisesti erilaisia käytän-
teitä. Niitä on maksettu eri jaksoilta ja eri
aikoina.

Järjestelmät edelleen kirjavia

Lastensuojelun sijaishuollossa hyvinvoin-
tialueelle siirtymisessä ovat tuottaneet
ongelmia myös asiakastietojärjestelmät,
jotka eivät keskustele keskenään.

- Meillä on Satakunnassa tällä hetkellä
kuusi asiakastietojärjestelmää. Nyt, kun
koko alue on yhtenäistetty, ja päällikölle
tulee esimerkiksi toimintasäännön mu-
kainen päätös vahvistettavaksi, päälliköllä
pitää tietenkin olla käyttöoikeudet kaikkiin
järjestelmiin. Samalla tavalla tämä koskee

työntekijöitä, joiden työkenttään kuuluu
useampia kuntia, Ylikoski harmittelee.

Laitoshoito on kallista

Valtakunnallisesti koko sijaishuollon ken-
tän kehitys ei Johanna Ylikosken mukaan
välttämättä näytä kovin hyvältä. Laitoshoi-
to on kallista, ja yksityisissä yksiköissä on
havaittavissa isojen toimijoiden keskitty-
mistä.

- Jos kuitenkin ajattelemme koko sijais-
huollon kenttää, toivon todella, että THL:n
ennuste sijoitettujen lasten ja nuorten
sijoitusten määrästä pitää paikkaansa. Et-
teivät määrät ainakaan tästä enää nousisi,
vaan pysyisivät nykyisellä tasolla.

- Satakunnassa toivon uusien sijaisperhei-
den koulutuksen kehittämisyksikön osajäi-
en kautta jatkuvan, ja systeemisten tiimien
työotteen vahvistuvan koko lastensuojelun
kentällä. Se tukisi työntekijöitä ja auttaisi
myös asiakkaan osallistamisessa, vaikka
kyllä minulla kaiken kaikkiaan on vahva
luottamus siihen, että tämä hyvinvointi-
alue menee eteenpäin ja tämä kokonai-
suus saadaan kaikilta osin haltuun.

Anne Tuomikanta:

Varhainen tuki säästää raskailta korjauksilta

Toukokuun puolivälissä aloittaneella uudella LAPE-asiantuntijalla, **Anne Tuomikannalla** on monipuolinen työhistoria erilaisissa lapsiperhepalveluihin liittyvissä työtehtävissä: Avo-, sijais- ja jälkihuollon johtavana sosiaalityöntekijänä, avohuollossa, sosiaalipäivystyksessä, kasvatus- ja perheneuvonnassa sekä lapsiperheiden sosiaalityössä sosiaalityöntekijänä sekä perhekeskuksen tiiminvetäjänä ja esihenkilönä – Nyt kuitenkin näkökulma lasten, nuorten ja perheiden hyväksi tehtävässä työssä poikkeaa aiemmasta.

- Tämä työ vaikuttaa todella mielenkiintoiselta. Periaatteessa teen työtä samalla kentällä kuin ennenkin, mutta nyt työskentelen asiantuntijan roolissa ja voin keskittyä palvelujen kehittämiseen, Tuomikanta sanoo.

Anne Tuomikanta kiittelee niin omaa uutta tiimiään kuin laajemminkin yhteistyökumppaneita.

- Minut on otettu joka puolella tosi hyvin vastaan, Tuomikanta iloitsee.

Aivan uusi toimintamalleja

Työssään LAPE-asiantuntijana Anne Tuomikanta pystyy hyödyntämään hyvin aiempaa työkokemustaan, ja tuomaan osaamistaan kehittämisprojekteihin. Reilun kuukauden aikana on Tuomikanta ehtinyt jo mukaan monenlaiseen kehittämistyöhön. Osittain työnkuvaan kuuluvat jo aiemmin aloitetut projektit, kuten tukiperheta-

lomallinnus tukiperhetalopilottiryhmän kanssa, jälkihuollon kehittäminen ja perhekeskustoiminta, mutta myös satakuntalaisittain aivan uusia toimintamalleja.

- Tarkoitukseni on viedä loppuun näitä jo aloitettuja projekteja. Niiden lisäksi uusina asioina olemme aloittaneet Satakunnan eropalveluiden kehitystyön ja lastensuojelun puolelta SOIHTU-valmennuksen, joka on lastensuojelun asiakkaiden vanhemmille tarkoitettua vertaistukitoimintaa. Olemme käynnistämässä uudelleen myös VOIKUKKIA-ryhmätoimintaa yhteistyössä Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön kanssa, joka on vertaistukea sijoitettujen lasten vanhemmille, Tuomikanta kertoo innostuneena.

LAPE-asiantuntija Anne Tuomikanta toivoo lapsiperhepalveluihin lisää kynnyksettömiä palveluja.

Varhainen tuki perheille tärkeää

Satakunnassa on Tuomikannan mukaan kehitetty jo paljon hyviä ja toimivia malleja erityisesti lasten, nuorten ja perheiden ennaltaehkäisevissä palveluissa. Esimerkkeinä näistä Tuomikanta mainitsee moniammatilliset lapsiperheteriimit ja Pyydä apua! -nappi -palvelun.

- Perheille annettava varhainen tuki on erityisen tärkeää. Satakunnassa on kehitetty jo monia hyviä palveluja, nyt pitää vaan työskennellä sen eteen, että ne kaikki hyvät ja toimivat mallit löydetään ja saadaan yhtenäistettyä koko hyvinvointialueelle.

Samalla tavalla Anne Tuomikanta kokee moniammatillisuuden tarpeelliseksi jo palveluiden varhaisessa vaiheessa.

- On tärkeää, että eri ammattilaiset luovat yhteiset tavoitteet ja toimintatavat juuri sen yhden asiakkaan parhaaksi.

Kehittäminen on tiimityötä

Tuomikanta kertoo olevansa peruspositiivisuutensa lisäksi laajalti kiinnostunut asioista sekä vahvasti kehittäjäluonne. Siksikin asiantuntijan työ tuntuu erityisen mielekkäältä.

- Minusta on hienoa tehdä töitä ihmisten kanssa, mikä tarkoittaa niin asiakkaita, työkavereita kuin yhteistyökumppaneita-kin. Eikä mikään kehittämistyö ole yhden ihmisen asia, vaan se vaatii aina useampia ihmisiä, Tuomikanta huomauttaa.

Palvelujen kehittämisestä Satakunnassa Tuomikanta toteaa, että paljon hyvää on jo kehitetty, mutta vielä löytyy tekemistä siltäkin saralla. Kehitettävää on muun muassa palvelujen yhtenäistämässä koko hyvinvointialuetta koskevaksi.

- Erityisen tärkeää on painopisteen kääntäminen varhaisen tuen palveluihin niin perhesosiaalityön kuin lastensuojelun avo- huollon puolellakin, jotta myöhemmiltä, kaikkein raskaimmilla korjaavilta palveluilta vältyttäisiin, Tuomikanta painottaa.

- Asian voi nähdä siltäkin kannalta, mitä laitoshoitoon sijoitettu maksaa, 120 000 euroa vuodessa on vielä laskettu alakanttiin. Sillä rahalla pystyttäisiin antamaan perheille kotiin jo monenlaisia palveluja. Tarvetta kynnyksettömille palveluille

Työnsä kautta Tuomikanta on seurannut näköalapaikalta lasten ja nuorten vointia. Tänä päivänä nähtävissä ovat selkeästi saman asian ääripäät. Osa lapsista, nuorista ja perheistä voi oikein hyvin, ja osa taas erittäin huonosti. Verrattuna valtakunnalliseen tasoon, ovat lastensuojelun luvut Satakunnassa maan keskiarvoa korkeammat.

- Viime vuosina sosiaalipalvelujen tarpeen kasvu on tullut selkeästi esiin. Satakunnassa esimerkiksi lastensuojeluilmoitukset ovat lisääntyneet valtakunnan tasoa enemmän.

Samanaikaisesti huonosti voivat lapset tulevat usein lastensuojelun tai lapsiperhepalveluiden piirin vasta, kun tilanne on jo päässyt vakavaksi, ja on tarvetta esimerkiksi kiireelliselle sijoitukselle.

Yksi ratkaisu Tuomikannan mielestä olisi lisätä lapsiperhepalveluihin kynnyksettömiä palveluja.

- Kehitettävää siinä suhteessa on esimerkiksi lasten ja nuorten päihde- ja mielen- terveyspalveluissa perustasolla.